

העותרים:

לבאד אבו עפאש ואח'

ע"י ב"כ עוה"ד נסרין עליאן ו/או עאוני בנא ו/או דן יקיר
ו/או דנה אלכסנדר ו/או אבנר פינצ'וק ו/או לילה מרגלית
ו/או עודד פלר ו/או טלי ניר ו/או גיל גן-מור ו/או תמר פלדמן
ו/או משכית בנדל ו/או שרונה אליהו חי ו/או אן סוציו
ו/או רג'ד ג'ראיסי ו/או רעות כהן ו/או סנא אבן ברי

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
ת"ד 53262 ירושלים 9153102
טלפון 02-6521218 פקס: 02-6521219

- נגד -

המשיבים:

1. מפקד פיקוד העורף
2. שר הביטחון

ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, ירושלים

3. המועצה האזורית נווה מדבר
4. המועצה האזורית אל-קסום

ע"י עו"ד חן אביטן ואח'
רח' הנרייטה סולד 8, באר שבע 84894
טל: 08-6655655 פקס: 08-66556

תגובת העותרים להודעה המעדכנת מטעם המשיבים 1-2

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 16.3.2015, העותרים מתכבדים בזאת להגיש את תגובתם להודעה המעדכנת שהגישו המשיבים 1-2 ביום 9.3.2015 (להלן: "ההודעה"), כדלקמן:

1. בפסק הדין החלקי מיום 20.7.2014 נדרשו המשיבים להגיש התייחסות "לבקשת העותרים לפיה יוצא צו על תנאי המורה למשיבים לבוא וליתן טעם מדוע לא ייקבעו ויפורסמו הנחיות ברורות ושוויוניות, יינתנו הוראות בהתאם לרשויות המקומיות הרלוונטיות וייקבע לוח זמנים לביצוען, לעניין הקמתם של מרחבים מוגנים ואמצעי הגנה מתאימים בכפרים, וזאת באופן שמקיים את הזכות להגנה על חייהם ועל שלמות גופם של תושבי הכפרים" (סעיף 10 לפסק הדין). בהחלטת בית המשפט הנכבד מיום 21.8.2014 נדרשו המשיבים להתייחס בתגובתם גם "לאופן יישומו של סעיף 11 להחלטה 1897 של הממשלה ה-33 "צעדים לחיזוק

העורף כתוצאה מהצרכים הנובעים ממצע 'צוק איתן'" (24.7.2014) וכן להודעות שונות שפורסמו באמצעי התקשורת על ידי משרדי ממשלה שונים באשר למיגון אתרים ואוכלוסיות שונים.

2. העותרים יטענו כבר עתה, כי אין באמור בהודעה משום מענה לדרישות הנ"ל. שכן ההודעה איננה כוללת התייחסות לבקשת העותרים לעניין קביעת נוהל קבוע ושוויוני לעניין הקמתם של מרחבים מוגנים בכפרים. כמו כן אין בה התייחסות לטענות באשר לאפליית הכפרים ותושביהם לעומת אוכלוסיות ואתרים אחרים בסוגיית אספקת אמצעי מיגון. למעשה, אין בהודעה כל תוספת או חידוש משמעותי מעבר למה שנכתב ונאמר על-ידי המשיבים בתגובתם מיום 17.7.2014 ובדיון שהתקיים באותו יום בעתירה.

3. המשיבים מפרטים שלושה שיקולים מרכזיים, שהובאו בחשבון במסגרת גיבוש ה"תכנית למיגון האוכלוסייה הבדואית מפני טילים", המוצגת בהודעה (להלן: "התכנית"). בטרם יתייחסו לתכנית עצמה, העותרים יתייחסו להלן לשיקולים אלה:

א. **רמת הסיכון:** המשיבים מציינים, כי רמת הסיכון שאליה חשופים תושבי "הפזורה הבדואית", אשר ככלל מתגוררים במרחק של למעלה מ-40 ק"מ מרצועת עזה, הינה נמוכה באופן משמעותי (סעיף 23 להודעה). לעניין זה יטענו העותרים, כי בדיקה שביצעה העותרת 11, עמותת במקום, מעלה, כי מתוך ה-100,000 תושבים בערך שחיים בכפרים המוכרים והלא מוכרים בנגב, ישנם למעלה מ-20,000 אזרחים, שחיים בשבעה כפרים לא מוכרים, שנמצאים בטווח קטן מ-40 ק"מ מרצועת עזה (הכפרים: א-סר (שנמצא בסמוך לבית כלא באר שבע), אל-מקמיאן, עווג'אן, מסעדיה, דחיה, חירבת ז'באלה ואם אלנמילה).

המשיבים מציינים בהודעה, כי "רק 3.6% מכלל הרקטות שנפלו ברחבי הארץ במהלך מצע צוק איתן נפלו בשטחים שבהם מתגוררים תושבי הפזורה הבדואית" (סעיף 24 לתגובה). העותרים יטענו, כי האחוז הזה הספיק כדי להביא לאובדן חיי אדם ולפציעות קשות בקרב תושבי הכפרים. היינו, הגם שאחוז הנפילות הוא קטן יחסית, אבל המחיר שהוא גובה הינו כבד ביותר, וזאת בהתחשב באופי הבניה ובהיעדרם המוחלט של תשתיות מיגון ותשתיות בכלל בתוך הכפרים. מצב דברים זה מעמיד את תושבי הכפרים ברמת סיכון גבוהה במיוחד.

העותרים יוסיפו לעניין זה, כי הערכת רמת הסיכון אינה רק פונקציה לטווח ו/או לאחוז הנפילות בשטחים מסוימים במהלך המלחמה האחרונה. יש להדגיש, כי אופי הלחימה וטווחי הנפילות משתנים ממלחמה למלחמה, וכי מחובת המשיבים להיערך במסגרת נוהל כתוב וברור לנסיבות ולתנאים המשתנים בשטח.

ב. **פערי המיגון:** המשיבים מציינים, כי כ-27% מכלל תושבי המדינה נמצאים אף הם במצב שבו אין באפשרותם להגיע למרחב מוגן במסגרת זמן ההתרעה" (סעיף 25 להודעה). אלא שהמשיבים לא לוקחים בחשבון, כי העותרים ועוד מאות אלפי אזרחים ערבים, הן בקרב תושבי הכפרים והן בכלל, מהווים חלק גדול מהאחוז הנ"ל.

אחוז גדול מכלל האוכלוסייה הלא מוגנת בכל הארץ הינה האוכלוסייה הערבית. ברוב היישובים הערבים אין בכלל מקלטים ציבוריים¹. העותרים יטענו, כי השוואה נכונה וראויה במצב דברים זה היא בין התנאים של תושבי הכפרים לבין אלה של שאר היישובים היהודים, הקיבוצים וחוות הבודדים, שנמצאים בסמיכות גיאוגרפית לכפרים.

העותרים דוחים את נימוקי המשיבים לעניין אי-הצבת מיגוניות בשטחי הכפרים. המשיבים טוענים לעניין זה, כי אין מדובר באמצעי מיגון המהווה תחליף למיגון תקני, אלא שהוא מיועד בעיקר לשהייה ארעית של עוברי אורח באזורים אשר זוהתה בהם סכנה ברמת ההסתברות גבוהה ביותר" (סעיף 26 להודעה). אומנם אין מחלוקת על כך שאין בכפרים תשתית מיגון תקני כנדרש. אך דווקא במצב דברים זה, ובהיעדר כל אמצעי מיגון אחרים בכפרים, עדיף מיגון ארעי תקני כמו מיגוניות מאשר כלל לא. זאת, לכל הפחות ביחס לכפרים שכן נמצאים בטווח של 40 ק"מ מגבול רצועת עזה. הפוטנציאל הגדול לנזק לנוכח היעדר תשתיות מיגון תקני מתעצם לאין שיעור לנוכח היעדר מיגון ארעי, ובכלל זאת מיגוניות.

ג. **שיקולי תקציב:** באשר לטענת המשיבים לעניין התחשבות בשיקולים תקציביים, הלכה ידועה היא, כי משקלם של שיקולים אלה אינו יכול להיות גדול כאשר הן נצבות מול זכויות יסוד כמו הזכות לחיים ולשלמות הגוף: "כשעל הפרק ניצבת תביעה למימוש זכות יסוד – וכזה הוא המקרה שלפנינו – משקלם היחסי של השיקולים התקציביים אינו יכול להיות גדול. שכן: "הרטוריקה של זכויות אדם צריכה להיות מכוסה במציאות המעמידה זכויות אלו בראש סולם העדיפויות הלאומי. הגנה על זכויות אדם עולה כסף, וחברה המכבדת זכויות אדם צריכה להיות נכונה לשאת במעמסה הכספית". (בג"ץ 4541/94 אליס מילר נ' שר הבטחון פ"ד מט(4) 94, 113 (1995)).

יצוין, כי בשל היעדר תקציב, חלק גדול מהתכנית אינו מיועד למימוש בשנה זו או בשנים הקרובות. כך, למשל, לגבי ההצעה למיגון פיזי, אשר במסגרתה יוקמו "מחסני חירום מרחביים" בהתאם להערכת מצב קונקרטי (שאינן בהם כשלעצמם הגנה מספקת, כפי שיפורט בהמשך).

העותרים מבקשים להדגיש, כי פסק הדין שאליו מפנים המשיבים - בג"ץ 1726/13 עיריית מעלה אדומים נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (פורסם בנבו, ניתן

¹ ד"ר ח'אלד אבו עסבה, "מוכנות היישובים הערבים לחירום" יוזמות קרן אברהם, דצמבר 2013. זמין בקישור: <http://www.abrahamfund.org/webfiles/fck/Emergencie%20hebrew.pdf>

ביום 7.10.2014) – עניינו בקיצוץ תקן אחד של שומר מתקציב משרד הביטחון בהגנה על מעלה אדומים בשל חוסר תקציבי. למעלה אדומים קיים מערך הגנה שכולל בין היתר רכזי ביטחון שוטף צבאי, סיורים ממונעים של מאבטחים במימון הרשות המקומית וסיורים ממונעים של פלוגת מג"ב, כיתת כוננות ומצלמה מרחבית. זאת, בשונה מעניינו, שבו מדובר בהיעדר מוחלט של תשתית מיגון בכפרים, ושב המשיבים נדרשים לספק אמצעי מיגון בסיסיים, שבלעדיהם אין ולא תהיה לתושבי הכפרים הגנה כלשהי מפני נפילת טילים. בהיעדר מערך הגנה כלשהו בתוך הכפרים, אין ליחס משקל משמעותי לשיקולי תקציב.

חובתם של המשיבים 1-2 שלא ליחס משקל גדול לשיקולי תקציב מתגברת לנוכח עמדתן של המשיבות 3-4, שלפיה שיקולים אלה הם אשר מונעים מהן לספק אמצעי הגנה ראויים לתושביהן: "... המשיבות 3-4 מעוניינות בקידום סוגיית המיגוניות ליישוביהן. דא עקא, אין ביכולתן לממן את בניית המיגוניות ו/או הצבת חדרי המיגון." (סעיף 43 לתגובת המשיבות 3-4 מיום 23.9.2014). המועצות גם מציינות, כי למרות שצו הוראת השעה החדש של שר הפנים לעניין מתן פטור מתכנון להצבת מיגוניות (צו התכנון ובנייה (פטור מתכנית ומהיתר להצבת מיגוניות ולשימוש בה) (הוראת שעה) התשע"ד-2014) (להלן: "הוראה השעה"), מציג פתרון לבעיות הסטטוטוריות של היעדר תוכניות מתאר ויכולת להוציא היתר בנייה לתשתיות מיגון בכפרים, עדיין אין בהוראה זו כדי לסייע למועצות לפתור את בעיית התקצוב (סעיף 39 לתגובת המשיבות 3-4). מכאן עולה, כי מטעמים תקציביים בלבד לא יוצבו ולא ייבנו בשטחן של המועצות כל אמצעי מיגון בשנים הקרובות. יצוין, כי מתשובת המועצות עולה, כי המחסור האדיר במיגון ניכר במבני ציבור כמו בתי ספר, מרפאות וטיפות חלב.

4. התוכנית לשיפור המיגון:

א. עיקרה של התכנית המוצגת בהודעה הוא הכנת תכניות פרטניות לרשויות, הכשרות מקצועיות לגורמי מקצוע ברשויות הבדואיות, תכנית אימונים מתאימה בפיקוד העורף ורשת החירום הלאומית, שינוי ארגוני בגדוד הבדואי, הכנסת מערכת GIS לכפרים המוכרים, הכשרה והקמה של יחידות סיוע עצמי (סע"ר), שיפורים במערך ההתרעה הקיים, הקמת מחסני חירום מרחביים על בסיס שקי חול ובשילוב עם גלילי בטון, והכל בהתאם לשיקולים שנמנו לעיל. בנוסף, נאמר בהודעה, כי ניתן יהיה להציב סוללות כיפת ברזל בהתאם לשיקולים עניינים של המשיבים.

ב. **התכנית אינה כוללת הקמה של מערך מרחבי מיגון פיזיים**, אשר ביכולתו לספק הגנה אמיתית על חיי האדם בעת מלחמה ובעת נפילת טילים בלב אוכלוסייה אזרחית. עם כל הכבוד לתוכניות ההכשרה וההסברה, שאין לזלזל בחשיבותן, אין באמצעים המוצגים במסגרת התכנית כדי למנוע או לצמצם אובדן חיים בעת פגיעה של טיל בצריף של משפחה שנשמעה לכל הוראות פיקוד העורף ואף נשכבה על הרצפה עם ידיים על הראש, וזאת בשל היעדר מרחב מיגון פיזי בבית או בסביבתו הקרובה. ההכשרות וההוראות של

פיקוד העורף יש בהן כדי להקטין נזק מהדף של נפילה ממרחק אך אין בהן כדי לעזור במקרה של נפילות בתוך הבתים בכפרים.

ג. העותרים יטענו, כי התכנית המוצגת בהודעה לוקה בחוסר בהירות, וכי חלקים גדולים ממנה לא ברורים ו/או לא ישימים:

1. **תוכניות פרטניות לכפרים המוכרים**: לא פורט בהודעה דבר באשר למהותן ולטיבן של התוכנית הפרטניות שנבנו לכפרים המוכרים. המשיבים ציינו, כי "גובשה תוכנית ייעודית כללית המתחשבת בצרכים הייחודיים של האוכלוסייה הבדואית, כאשר בהמשך הוכנו תוכניות פרטניות לרשויות במגזר הבדואי, אשר הוצגו בנפרד לכל אחד מראשי הרשויות במגזר" (סעיף 10 להודעה). לעותרים לא ידוע מה כוללות תוכניות אלו ואם יש בהן כדי לספק הגנה על חיי התושבים כמבוקש בעתירה.

2. **מערכת GIS**: מדובר לכאורה במערכת המסייעת באיתור נפילות ושנועדה בעיקר לקבלת החלטות לאחר נפילה בשטח אזרחי, אך לא באמצעי הגנה מפני נפילות, מכאן שלא ברור איך יש בה כדי לסייע בהפחתת ו/או במניעת הסכנה ובשמירה על חיי אדם בשטחי המועצות.

3. **השיפורים הנטענים במערך ההתרעה הקיים**: המשיבים מציינים, כי "במהלך מבצע צוק איתן נעשו שיפורים במערך ההתרעה הקיים - אשר במקרים רבים חסר תשתית בסיסית להתקנות מערכות ההתרעה - וזאת כדי שניתן יהיה לאתר ירי רקטות המכוון לעבר יישובי הפזורה הבדואית באופן טוב יותר" (סעיף 16 להודעה). לא ברור לעותרים באיזה כפרים הותקנו מערכות התרעה ומה אחוז התושבים שכיום מקבלים שירות חיוני זה.

4. **תכנית תקציבית רב שנתית למיגון פיזי**: המשיבים מציינים כי "נוכח היעדר תקציב לשנת 2015 טרם הוקצו לתכנית המיגון הפיזי משאבים, וכן נציין כי מדובר בתכנית רב שנתית... בהתחשב בכלל צרכי הביטחון והעורף" (סעיף 17 להודעה). לא ברור כלל מה כוללת התוכנית הזו, ומה חלקם של הכפרים, אם בכלל, בתוכנית. כמו כן לא ברורים לוחות הזמנים לביצועה של התוכנית ולכמה שנים היא מיועדת.

5. **חלוקת מיגון פיזי**: בהודעה נאמר, כי מאז החלטת הממשלה מס' 1897 נרכשו 360 מיגוניות ומס' קילומטרים של קירות מגן ומרחבים מוגנים תיקניים נוספים (סעיף 33 להודעה). אלא שההודעה לא כוללת פירוט לגבי אופן חלוקת המיגוניות ולגבי מספר המיגוניות שהוצבו בכפרים, אם בכלל.

ד. מחסני החירום המרחביים: הפתרון של מחסני חירום מרחביים, שיחולקו לפי אזורים גאוגרפיים ויוקמו על בסיס הערכת מצב במהלך שעת חירום, אינו מספק הגנה על הזכות לחיים ולשלמות הגוף. כפי שמפרטים המשיבים בעצמם בהודעה, מחסנים אלו יבנו על בסיס שקי חול ובשילוב עם גלילי בטון, והם יכולים לספק רמת מיגון נמוכה

בלבד, ואף הופכים למסוכנים בעצמם במקרה של פגיעה סמוכה של אמל"ח כבד (סעיף 53(ג) ונספח 1 להודעה).

המשיבים מציעים את מחסני החירום מאחר שלטענתם כל פתרון מיגון בכפרים הבלתי מוכרים הכולל קיבוע תשתיתי כמקלט או ממ"ד או יצירת אופציה לקיבוע כאמור אינם עולים בקנה אחד עם תוכניות ממשלתיות אחרות, שנועדו להסדיר את ההתיישבות הבדווית העתידיה בנגב (סעיף 53 בנספח 1 להודעה). העותרים דוחים טענה זו של המשיבים. המצב התכנוני כיום כן מאפשר הצבת מבנים יבילים, שיכולים לספק פתרון למתן שירותים חיוניים ולשמירה על זכויות יסוד, ואשר מהווים תחליף להקמת תשתית פיזית עד למציאת פתרונות קבע לכפרים. בהחלטות של בית משפט נכבד זה בשתי עתירות לבג"ץ בעניין הקמת מוסדות חינוך ומרפאות, חויבה המדינה להקים מבנים עבור שירותים חיוניים (בג"צ 5221/00 ד"א ואח' נ' המועצה האזורית רמת נגב ואח' (פורסם בנבו, ניתן ביום 26.11.2002); בג"ץ 4540/00 לבאד אבו עפאש ואח' נ' שר הבריאות ואח', (פורסם בנבו, ניתן ביום 14.5.06). בעקבות החלטות אלה, הוכנה תוכנית מתאר מחוזית חלקית, תמ"מ/40/14/4², וזאת במטרה לאפשר הצבת מבנים יבילים לצורך מתן אותם שירותים חיוניים לאוכלוסייה הבדואית שמחוץ ליישובים המוכרים. הוראות התוכנית אפשרו להקים מוקדים זמניים של מבנים יבילים במספר כפרים בדואים קיימים (חלקם לא-מוכרים)³. בשנים האחרונות קודמו תיקונים נוספים לתכנית זאת (תמ"מ/1/40/14/4 תמ"מ/2/40/14/4 א', תמ"מ/2/40/14/4 ב'), אשר מעדכנים חלק מהאיתורים ומוסיפים עוד מוקדים של מבנים יבילים⁴. בסך הכל אושרו 18 מוקדים להקמת מבנים יבילים.

בהתאם להוראותיהן של התכניות, המבנים היבילים אמורים לפעול לתקופת ביניים, וזאת עד להשלמת הליכי התכנון ואישור תכניות מפורטות להקמת יישובי הקבע לאוכלוסייה הבדואית⁵, או עד להקמתם והפעלתם של מבני קבע, שמשרתים את אוכלוסיית היעד⁶. כמו כן, הצבת המבנים היבילים במה שכונה "מרכז השירותים" של הכפר מותנית בכך שהגורמים האחראים להפעלתם יתחייבו מראש לסלקם מהשטח לאחר תקופת הביניים⁷. בסך הכל, התוכניות מאפשרות הצבתם של מבנים יבילים ב-19 מוקדים שונים, שחלקם בכפרים מוכרים או שנמצאים בהליכי הכרה ובישובים שהוחלט להקים עבור האוכלוסייה הבדואית, וחלקם בכפרים שטרם קיבלו הכרה. אם תכניות אלו טובות דין לצורך מתן שירותים חיוניים, אז לא ברור מדוע אין בהן כדי לתת מענה לצורך הצבת מבנים להגנה על חיי אדם.

² תמ"מ/40/14/4 קיבלה תוקף בחודש ינואר 2004 [מתוך מערכת המידע לתוכניות מתאר מחוזיות באתר האינטרנט של משרד הפנים.

³ הכפרים והיישובים הם: ביר הדאג', אבו קרינאת, קסר א-סר, אום בטין, מכחול, כוחלה, מולדה (שני מוקדים), אל סייד, א-שהבי/אבו תלול (שני מוקדים), א-זרנוק, חירבת אלוטן, אל פורעה ותל ערד (ראו תמ"מ/40/14/4, נספח א').

⁴ המוקדים הנוספים נמצאים בכפרים: ביר אל משאש, אל פורעה (מוקד נוסף) ועבדה, וואדי אלנעם, א-סר, תל אל-מלח.

⁵ לפי תמ"מ/40/14/4, סעיף 4 שבתוקף

⁶ לפי תמ"מ/1/40/14/4, סעיף 5.5.

⁷ ראו תמ"מ/40/14/4, סעיף 9.3 ו-תמ"מ/1/40/14/4, סעיף 10.1.4.

מכאן שאין ממש בטענת המשיבים, כי היעדר תוכניות והסדרי קבע להתיישבות הבדואית בנגב מונע מהם להציב כל אמצעי מיגון אחר מלבד מחסני חירום. טענה זו מנוגדת אף למהותה של הוראה השעה מהקיץ האחרון של שר הפנים, אשר נועדה למתן פתרון מהיר, שיש בו כדי להגן על חיי אדם בהצבת מיגוניות ללא צורך בתוכניות או היתר לפי חוק התכנון ובנייה, התשכ"ה-1965.

5. **הפגיעה בזכות לשוויון:** המשיבים לא מתייחסים לטענת העותרים לעניין החלוקה הבלתי שוויונית של מיגוניות ואמצעי מיגון ארעיים אחרים. בו בזמן שהמשיבים טוענים, כי מיגוניות הן אמצעי מיגון יקר, וכי אין ביכולתם לספקו לעותרים ולתושבי הכפרים נשוא העתירה, פורסמו בעיתונות דיווחים רבים על אספקתו של אמצעי זה באתרים שונים ולקבוצות אוכלוסייה אחרות. בין היתר דווח על כך שהמדינה הקציבה כצעד ראשון שלושה וחצי מיליון שקלים למשרד החקלאות להצבת 119 מיגוניות לעובדים בשטחים החקלאיים הפתוחים, שאינם נכללים בישובי עוטף עזה⁸. זאת ועוד, מאז החלטת הממשלה מס' 1897 נרכשו 360 מיגוניות ומס' קילומטרים של קירות מגן ומרחבים מוגנים תקינים נוספים (סעיף 33 להודעה). למיטב ידיעת העותרים אף אחד מאמצעים אלה לא הוצב בכפרים נשוא העתירה. יתרה מזו, רק לאחרונה (25.2.2015) הודיע ראש מועצה מקומית ירוחם, כי הוצבו בעיר 12 מיגוניות, וכי בעתיד הקרוב יוצבו עוד 12 מיגוניות נוספות בשכונות שאין בהן מיגון. יודגש כי ירוחם אינה בטווח של ה-40 ק"מ מעזה. התנהלות זו של המדינה מעידה על היעדר אחידות ושוויוניות בקבלת החלטותיה, ואף על חריגה קיצונית ממתחם הסבירות בעת קבלת החלטות תקציביות שנוגעות לחלוקת אמצעי מיגון.

6. לא בכדי בחרו המשיבים שלא להתייחס בפירוט בהודעה להחלטת בית המשפט מיום 21.8.2018 (שניתנה לאחר מתן פסק הדין החלקי), שבה הם נדרשו להתייחס גם "לאופן יישומו של סעיף 11 להחלטה 1897 של הממשלה ה-33 "צעדים לחיזוק העורף כתוצאה מהצרכים הנובעים ממבצע 'צוק איתן'". כמו כן אין בהודעה התייחסות כמתחייב להודעות שונות, שפורסמו באמצעי התקשורת על ידי משרדי ממשלה שונים באשר למיגון אתרים ואוכלוסיות שונים, כפי שפורט לעיל. עולה אפוא, כי המשיבים לא מציגים ולו הסבר ענייני אחד לחוסר האחידות בהחלטות על חלוקת מיגוניות ולאפליית הכפרים בחלוקה זו.

7. **העותרים חוזרים ומדגישים, כי עניינה של העתירה הוא בזכות לחיים ולשלמות הגוף,** שהינה זכות המטילה על רשויות המדינה חובה פוזיטיבית לפעול לשם הגנה על החיים ועל שלמות הגוף (כמפורט בסעיפים 23-24 לעתירה). חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו אינו מסתפק באיסור על פגיעה בזכות זו אלא קובע גם את הזכות להגנה עליה, ודי בכך שקיימת

⁸ עיתון הארץ, "כחודש לאחר מות העובד הזר בדרום: המדינה מציבה מיגוניות בשטחים פתוחים", 20.8.2014.
<http://www.haaretz.co.il/news/politics/premium-1.2411369>

אפשרות סבירה לפגיעה בה כדי שבית המשפט יפעל להגנה עליה (ע"א 9185/03 טננבוים נ' הוצאות עיתון הארץ בע"מ, פ"ד נח(1) 359,366 (2003)).

8. ככלל, היקף הביקורת השיפוטית הינו רחב יותר כאשר מונחת על הכף סיכון לחיי אדם. בית משפט נכבד זה התערב בהקשרים הנוגעים למיגון בתים ומבנים מפני הסכנות נשוא העתירה (בג"ץ 8397/06 וסר נ' שר הביטחון (פורסם בנבו, ניתן ביום 29.5.2007)).

9. ככל שנשקלו ע"י המשיבים שיקולים הנוגעים למצבם של הכפרים (היעדר הכרה תכנונית היעדר פיתוח) הרי מדובר בשיקולים זרים, שאינם רלוונטים למימושה של הזכות לחיים ולשלמות הגוף. הדברים חמורים כפליים בכפרים המוכרים. הנסיון להטיל את האחריות למיגון על תושבי הכפרים עצמם יש בו משום התנערות מאחריות. משיבות 3 ו-4 הדגישו, כי מרבית התושבים אינם יכולים לבנות חדרי מיגון בשל העובדה כי חלק ניכר מהיישובים המצויים בתחום שיפוטן הינם נעדרי תכנית מתאר מפורטת (סעיף 35 לתגובת המשיבות 3-4).

10. מכל האמור לעיל עולה, כי המשיבים לא עשו את האיזון הנכון בגדר מתחם הסבירות הנתון להן. השיקולים שעל פיהם גובשה התוכנית המוצגת בהודעה אינם סבירים לנוכח הסכנה שאליה חשופים תושבי הכפרים, כמפורט לעיל. התוכנית עצמה אינה ברורה דיה ואין בה כדי לספק הגנה אמיתית, ובוודאי שהיא לא מהווה נוהל שוויוני וברור להקמת מרחבי מיגון ואמצעי הגנה מפני נפילת טילים, כפי שפורט בהרחבה לעיל וכפי שמבוקש בעתירה. חוסר הסבירות זועק לשמים בהתחשב בתוצאה הקשה, שגבתה חיי אדם ופצעה מספר אנשים בכפרים נשוא העתירה. למעשה, התוכנית אינה מציעה שינוי משמעותי במצב המיגון ששרר בכפרים בעת המלחמה האחרונה על עזה, והיא לא מציעה חלוקה תקציבית שוויונית של המשאבים הציבוריים בנדון.

11. לאור כל האמור לעיל, בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע מועד להמשך דיון בעתירה.

היום, 12.4.2015

נסרין עליאן, עו"ד
ב"כ העותרים